

Onko sääksen pesä pudonnut talven aikana? Lintuharrastajat rientävät apuun – kehottavat säästämään sopivia pesäpuita hakkuissa

Erä 16.03.2021
Ilmari Häkkinen

Huomattava osa noin 1 200 sääksiparista pesii ihmisen rakentamissa tekopesissä, jotka lujarakenteisina pysyvät puissa vuosikymmeniä.

SÄÄKSISÄÄTIÖ



Sääksen tekopesiä rakennetaan tyypillisesti männyn latvaan 15–20 metrin korkeuteen.

Sääkset eli kalasääsket viettävät talven Länsi-Afrikan rannikkoseudulla. Kevätmuutto käynnistyy maaliskuun loppupuolella kohti pohjoisia pesintäalueita ja ensimmäiset sääkset ovat huhtikuun alussa tutussa pesäympäristössään kunnostamassa kapulalinnaansa.

Aina tilanne ei ole onnekas, koska pesä on saattanut pudota tai itse pesäpuukin kaatua. Syitä on useita kuten syysmyrskyt, painava lumitaakka ja kantavien tukioksien pettäminen tai puun lahoaminen ja lopulta kaatuminen.

Metsähakkuissa pesiä osataan varoa, jos pesän sijainti on metsänomistajalla ja hakkuun toteuttajalla tiedossa.

Sääkset voivat asuttaa samaa pesäpuuta vuosikausia. Keväisin linnut tuovat pesälle uuden vuosikerran kuivia oksia ja pehmusteita. Vanhimmat linnat ovat lähes parimetrisiä, huomiotaherättäviä rakennelmia.

Sääkset rakentavat pesänsä iäkkääseen tasalatvamäntyyn, josta on hyvä näkyvyys ympäristöön. Tällaisia pidempiaikaiseen pesintään sopivia puita löytyy nykyisin vain harvakseltaan ja varsinkin maan eteläosissa niistä on pulaa.

Aikanaan kolmiomittaustornit olivat suosiossa ja nykyisin siemenpuiksi ja säästöpuiksi tulisi valita sieltä täältä pesäpuiden kriteerit täyttäviä mäntyjä. Silloin kun sääkset joutuvat rakentamaan pesänsä hataran latvuksen varaan, tulee siitä lyhytaikainen ja vaarana on putoaminen – pahimmassa tapauksessa vielä kesken pesinnän.

Paikalliset asukkaat ja mökkiläiset ovat usein tietoisia seutukunnan pitkäaikaisista sääksen pesäpuista ja asenne lintuja kohtaan on myönteinen.

Sääksisäätiön kokemusten mukaan huoli herää, kun käy ilmi, että pesä onkin pudonnut. Vanhan pesän puuttuessa sääkset voivat aloittaa pesänrakennuksen toisarvoiseen, huonolatvuksiseen puuhun, josta tulee usein niin sanottu kesäpesä, johon ei viivästyksen vuoksi ehditä pesiä. Linnuille samoin kuin niiden tarkkailijoille tulee välivuosi.

Onneksi tilanne ei ole lohduton, sillä lintuharrastajat ovat rakentaneet jo 1960-luvulta sääksille tekopesiä. Huomattava osa noin 1 200 sääksiparista pesiikin ihmisen rakentamissa tekopesissä, jotka lujarakenteisina pysyvät puissa vuosikymmeniä.

Pohjois-Suomessa ei ole samanlaista tekopesätarvetta, sillä toistaiseksi siellä on riittänyt ikimäntyjä pesäpuiksi. Tekopesät ovat edesauttaneet sitä, että sääksi luetaan nykyisin elinvoimaisten lintulajien joukkoon.

Sääksisäätiö suosittelee kuitenkin, että metsien hakkuissa säästettäisiin latvusrakenteeltaan kelpollisia pesämäntyjä, ettei sääksien tarvitsisi olla tekopesien vankina.

Paitsi pesän putoaminen, myös maiseman umpeenkasvu voi aiheuttaa autioitumisen. Jos pesää ympäröivä puusto vuosien mittaan peittoaa näkyvyyden, pesä hylätään. Tilanne on nähtävissä muun muassa ojitetuilla soilla sijaitsevilla pesäpaikoilla. Ongelma on ratkaistu rakentamalla reviirille vaatimukset täyttävä korvaava tekopesä.

Joskus kaavoitus ja tiehankkeet kohdistuvat pesäpuiden läheisyyteen. Yleensä alueen ely-keskus edellyttää, että rakentaja korvaa sääksenpesän 1–3 uudella tekopesällä, jotka rakennetaan lähialueelle häiriöttömään ympäristöön. Sääksisäätiön kokemusten mukaan siirrot ovat onnistuneet erinomaisesti ja reviirit pysyneet asuttuina.

Tekopesän rakentaminen vaatii maanomistajan luvan, eikä sen saamisessa ole yleensä ilmennyt ongelmia.

Pesä rajoittaa lähiympäristön metsänhoitoa pesintäkaudella huhti–elokuussa.

Tuhoutuneista sääksenpesistä pyydetään ilmoittamaan pesärekisteriä ylläpitävään Luonnontieteelliseen keskusmuseoon petolintuseuranta@luomus.fi.

Kirjoittaja on sääksisäätiön puheenjohtaja.

Seilin saarella toimii sääksikamera. Kamera on päällä, vaikka asukkaita vasta odotellaan tälle vuodelle.

SÄÄKSISÄÄTIÖ



Kalasäsket viettävät talven Länsi-Afrikan rannikkoseudulla ja palaavat sieltä Suomeen pesimään huhtikuun alussa.